

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA PROJEKTU

specifického výzkumu - zakázka č. 2115
(pracoviště 01240, činnost 1210)

Přípravné třídy pro děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí při základních školách

Odpovědný řešitel:

Mgr. Iva Bartošová, Ph.D.

Studenti magisterského studia 4. ročníku na PdF UHK:

Alena Nývltová

Markéta Poláčková

Jana Sarauerová

Celková částka přidělené dotace: 9 000,- Kč

Stručný popis výzkumného problému

Výzkumný cíl:

Deskripce a analýza informovanosti rodičů dětí v MŠ s pojmem přípravná třída a jejich zájmem o zařazení dítěte do takové třídy.

Dílčí cíle:

- Provést výzkum informovanosti rodičů o přípravných třídách Výzkumný vzorek by tvořili rodiče dětí v mateřských školách (vzorek rodičů > 80). Analýza získaných dat.

Sekundární cíle:

- Podpořit přímý kontakt studentů učitelství se školním prostředím.
- Rozvíjet schopnosti studentů potřebné pro realizaci vědeckovýzkumných projektů (sociálně psychologické dovednosti při práci v terénu, kognitivní dovednosti při práci s informacemi).
- Prezentovat výsledky v odborném periodiku (Media4YOU) a na vědecké konferenci.

Stručný popis postupu při řešení projektu

Studium dostupných materiálů k problematice přípravné třídy

Jak zmiňuje *legislativa* a odborné texty, přípravné třídy jsou zřizované při základních školách a jsou určené dětem ze sociokulturně znevýhodněného prostředí. Jejich zřizování umožňuje Školský zákon - Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším

odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, §47 Přípravné třídy základní školy.

Vyhláška č. 48/2005 Sb. (Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky) k tomu stanovuje, že „obsah vzdělávání v přípravné třídě se řídí Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání a je součástí školního vzdělávacího programu.“

Cílem přípravné třídy je připravit děti ze znevýhodněného sociokulturního prostředí k začlenění do edukačního procesu od začátku školní docházky a předejít tak jejich případným počátečním neúspěchům.

Obsah vzdělávání v přípravné třídě řídí Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání. Pedagogové při tvorbě vzdělávacího programu přípravné třídy vychází z RVP PV, popř. mohou využít i dalších metodických materiálů platných pro předškolní vzdělávání - Manuál pro přípravu školních (třídních) vzdělávacích programů (VÚP 2005), popř. Praktický průvodce třídním vzdělávacím programem mateřské školy (VÚP 2006).

Problém je především v tom, že v některých krajích jsou přípravné třídy převážně obsazeny dětmi s odkladem školní docházky, což nelze považovat za optimální řešení. Druhým problémem je v legislativě, kde není definováno – dítě ze sociokulturně znevýhodněného prostředí.

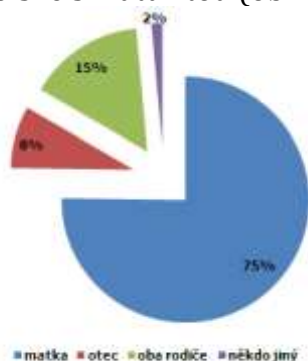
Metodologie výzkumu

K naplnění primárního cíle projektu byl jako výzkumný nástroj zvolen dotazník se zaměřením na informovanost rodičů dětí z mateřských škol o existenci přípravných tříd. (viz Příloha č. 1). Protože jsme se rozhodly provést mapující studii, nesledovaly jsme jen jeden aspekt a vytvořily jsme vlastní dotazník. Dalším důvodem, proč byla zvolena metoda dotazníku, byla snaha získat co možná nejvyšší počet respondentů. Dotazník byl nestandardizovaný, který se sestával z 19 položek. Převažovaly uzavřené otázky, pouze jedna otázka byla otevřená, dvě otázky požadovaly zdůvodnění výběru odpovědi. Zpracování je provedeno v NCSS2010 a v MS Excel 2010.

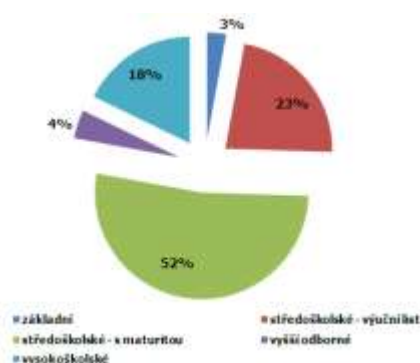
Výzkumný soubor a výsledky výzkumu

Výzkumný soubor tvořilo 206 respondentů, rodičů dětí, které navštěvují mateřskou školu z kraje Královéhradeckého, Pardubického, Plzeňského a Vysočina. Celková návratnost byla 53,5 %.

Dotazník vyplňovali rodiče dětí společně nebo pouze jeden z rodičů, minimálně někdo jiný než rodiče (obr. 1), věk rodičů se pohyboval mezi 31 – 35 let a z hlediska vzdělání převažovalo středoškolské s maturitou (obr. 2)

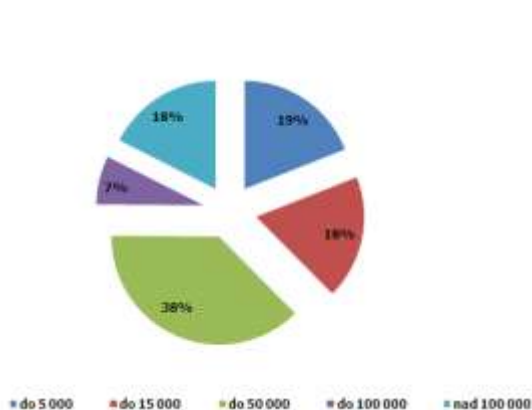

Obr. 1 Rozložení respondentů

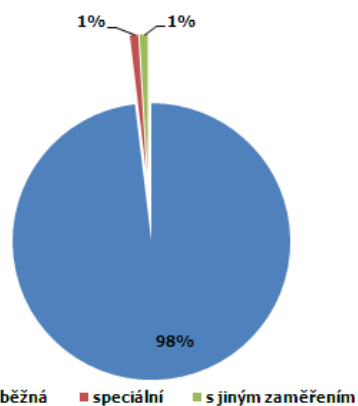

Obr. 2 Vzdělání respondentů

Z hlediska umístění mateřské školy převažovaly běžné mateřské školy v obcích do 50 000 obyvatel (obr. 3, 4).

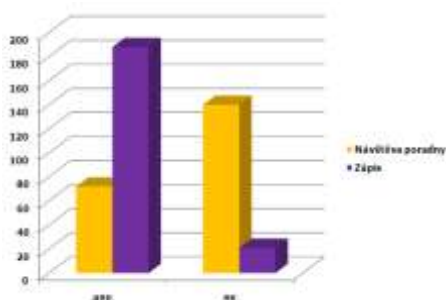

Obr. 3 Rozložení podle MŠ velikosti obce

Obr. 4 Typ MŠ

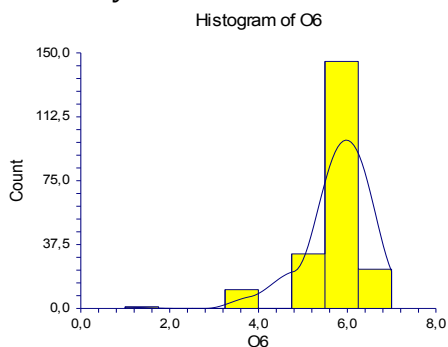
Většina dětí prošla zápisem do 1. třídy ZŠ. Zajímavý je i počet dětí, které navštívily pedagogicko-psychologickou poradnu (obr. 5).

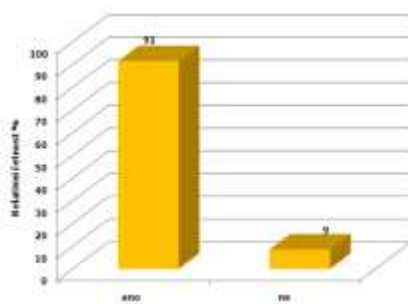
Obr. 5 Rozložení dětí prošlých zápisem do 1. třídy a poradnou

Věk dětí v cca 75 % odpovídal poslednímu ročníku předškolní přípravy (průměr 5,8) a směrodatná odchylka 0,74. Malé procento tvořily děti mladší či starší šesti let (obr. 6).

Obrázek č. 7 ukazuje, že jen 9% respondentů, kteří absolvovali zápis, má odklad školní docházky.

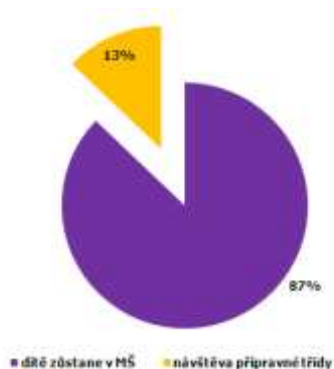
Obr. 6 Věk dětí

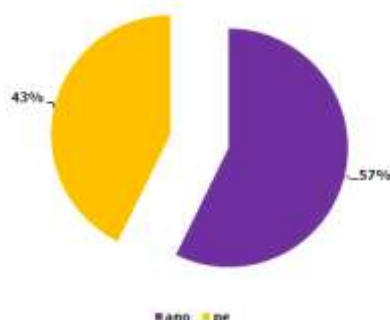
Obr. 7 Četnost dětí nastupujících do 1. třídy ZŠ

Počet dětí, které začaly navštěvovat přípravnou třídu – 13% je vysoký. Především šlo o děti z Královehradeckého kraje (obr. 8).

Nejčastějším důvodem rozhodnutí bylo doporučení pedagogicko-psychologické poradny, hraniční věk pro vstup do ZŠ a špatná výslovnost. Jak ukazuje obr. 9, nadpoloviční většina rodičů se s pojmem přípravná třída setkala. Přesto je vysoké procento rodičů, kteří daný pojem neznají.

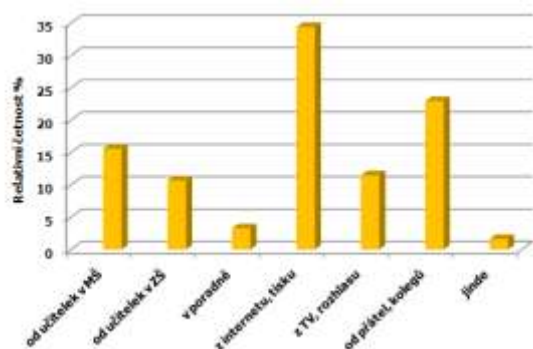

Obr. 8 Rozložení dětí s odkladem školní docházky

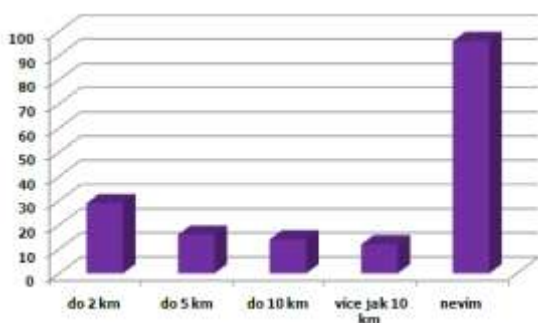
Obr. 9 Četnost znalosti pojmu přípravná třída

Z 55-ti rodičů, kteří nevědí co je přípravná třída, se polovina vyjádřila, že jde o třídu pro předškolní děti připravující na plynulý vstup do ZŠ, pětina odpověděla, že jde o děti s odkladem školní docházky. Objevily se v malém počtu odpovědi: přípravná třída MŠ, třída při ZŠ, nultý ročník ZŠ, třída pro pomalé a postižené děti nebo netuší, co pojem znamená. Nejvíce informací mají respondenti o přípravných třídách z internetu a tisku – 34 % a od přátel, kolegů – 23 % (obr. 10).

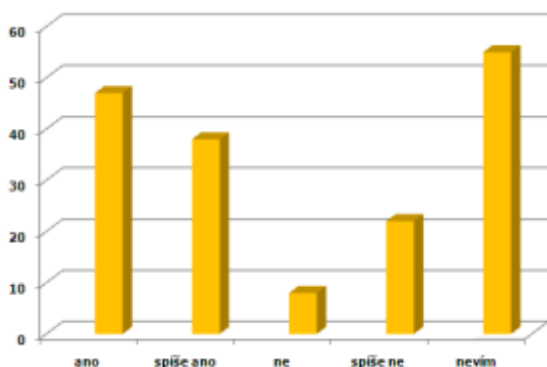
Obr. 10 Zdroj informací o přípravných třídách

Většina rodičů neví, kde je přípravná třída při ZŠ zřízena. Informovanost je velmi malá. Jen u rodičů, kde se třída nachází do 2 km, je povědomí vyšší (obr. 11).

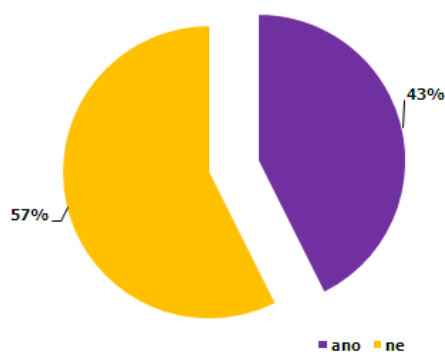
Obr. 11 Rozložení vzdálenosti přípravné třídy od bydliště rodičů

Rodiče většinou považují přípravnou třídu za prospěšnou. Třetina respondentů nevyjádřila svůj názor (obr. 12).

Obr. 12 *Prospěšnost přípravné třídy pro dítě*

Na obrázku č. 9 je vidět, že 57 % rodičů se setkala s pojmem přípravná třída. Nyní stejný počet respondentů neví, na koho se obrátit v případě zájmu o umístění svého dítěte do přípravné třídy (obr.13).

Obr. 13 *Rozložení možnosti rady o umístění dítěte do přípravné třídy*

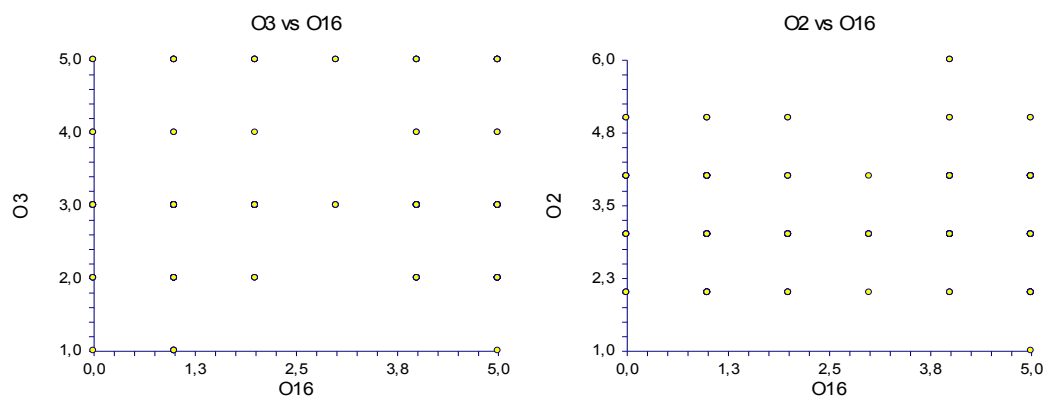
Na otázku týkající se zkušeností s přípravnou třídou a jejím hodnocením odpovědělo jen 14 respondentů. Polovina má kladnou nebo spíše kladnou zkušenost a stejná polovina opačnou, zápornou nebo spíše zápornou.

Výsledky výzkumu

Na základě výsledků výzkumu můžeme vidět, jak respondenti kladně hodnotí odpovědi na jednotlivé otázky vztahující se k pojmu přípravná třída, mají znalosti, informace, vědí, kam se mohou obrátit o radu, kde se škola s přípravnou třídou nachází. Přibližně stejná část rodičů dětí předškoláků naopak není informována, nezná pojem přípravná třída a neví, k jakému účelu je zřizována. Výsledky potvrzuje i poslední otázka týkající zájmu třetiny respondentů získat více informací o přípravných třídách. Nejvíce rodiče zajímala organizace, program, způsob výuky a smysl přípravných tříd. Objevily se i dotazy ohledně podmínek přijetí do přípravných tříd, věk dětí potřebný pro přijetí, seznam škol, kde se nachází i názory rodičů, které mají své dítě v této třídě.

Korelace mezi věkem či vzděláním rodičů dětí předškoláků a názorem respondentů o možnosti pomoci přípravné třídy pro jejich dítě, se nepotvrdila.

Plots Section

Splnění kontrolovatelných výsledků řešení

Výsledky ukazují, jak na jedné straně přibývá přípravných tříd při základní škole pro děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, na straně druhé rodiče dětí předškoláků nejsou informováni o přípravných třídách nebo jen v malé míře (43 %) a jejich správný cíl a účel je často zaměňován (třídy pro děti s odkladem školní docházky, třída připravující pro plynulý vstup do základní školy). Do budoucna je potřebné upřesnit legislativu a zvýšit informovanost především rodičů dětí v mateřských školách.

Na základě řešení vznikly **dvě publikace**. Obě v časopise *Media4u Magazine*. Jeden příspěvek v čísle 2/2010, s. 30-33. ISSN 1214-9187 (viz Příloha č.2) a je zadaný v OBD s vazbou na RIV (viz Příloha č.3). Druhý příspěvek, výsledky realizace projektu měly být prezentovány na konferenci. Vzhledem k tomu, že v této době se nekonala konference, kde by bylo možné prezentovat výsledky projektu, bylo nám povoleno uvést výsledky v již zmiňovaném časopise. Jejich zveřejnění bude v posledním čísle Media4u Magazine a následně je uvedeme do OBD (viz Příloha č. 4).

Výstupy

BARTOŠOVÁ, I. Přípravné třídy pro děti ze socio-kulturně znevýhodněného prostředí při základních školách. *Media4u Magazine*, 2010, č. 2/2010, s. 30-33. ISSN 1214-9187.

BARTOŠOVÁ, I., NÝVLTOVÁ, A., POLÁČKOVÁ, M., SARAUEROVÁ, J. Přípravné třídy pro děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí při základních školách. Pohled rodičů dětí v mateřských školách na danou problematiku. *Media4u Magazine*, 2010, č. 4/2010, s. ??? . ISSN 1214-9187.

Literatura

BARTOŠOVÁ, I. Přípravné třídy pro děti ze socio-kulturně znevýhodněného prostředí při základních školách. *Media4u Magazine*, 2010, č. 2/2010, s. 30-33. ISSN 1214-9187.

BARTOŠOVÁ, I., BRTNOVÁ-ČEPIČKOVÁ, I., HORNÁČKOVÁ, V., ŠIKULOVÁ, R. Edukace v přípravných třídách pro děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí. In Etické a psychologicko-pedagogické aspekty práce s dětmi z odlišného sociokulturního prostředí. Hradec Králové. Gaudeamus, 2009. ISBN 978-80-7435-036-8.

<http://www.ptzshostka.estranky.cz/stranka/neco-o-pripravne-tride>

HORNÁČKOVÁ, V. *Tvořivou dramatikou k rozvoji tvořivosti pedagogů. Tvořivost učitele v primárním vzdělávání*. TU Liberec. 2008. ISBN 978-80-7372-422-1.

KOLEKTIV. Manuál pro přípravu školních (třídních) vzdělávacích programů. Praha. VÚP, 2005.

KOLEKTIV. Metodický pokyn MŠMT ke zřizování přípravných tříd pro děti se sociálním znevýhodněním a ustanovení funkce vychovatele-asistenta učitele. Věstník MŠMT ČR, Sešit I, roč. LVII, Praha 2001, č.j. 25 484/2000-022.

KOLEKTIV. Praktický průvodce třídním vzdělávacím programem mateřské školy. Praha. VÚP, 2006.

Koncepce včasné péče o děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí v oblast vzdělávání. [cit. 16. 2. 2006] Dostupné z WWW:

<http://www.msmt.cz/Fiiios/RDF/tNtertkoncepcevcasnepece.pdf>.attas

KOLEKTIV. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Praha VÚP, 2004.

Přípravná třída – výchovný a vzdělávací program pro děti ze znevýhodněného sociokulturního prostředí. VÚP Praha, [on-line] cit. 5. 5. 2008. Dostupné z:

http://www.vuppraha.cz/soubory/pripravna_trida.pdf

SMOLÍKOVÁ, K. Legislativní a pedagogické dokumenty platné pro přípravné třídy základní školy. [14. 8. 2007] On-line verze. Dostupné z: <http://www.rvp.cz/clanek/726/1552>

SMOLÍKOVÁ, K. A KOL. Pedagogické hodnocení v pojetí RVP PV. Praha. VÚP, 2007. ISBN 978-80-87000-10-6.

SMOLÍKOVÁ, K. Východiska pro tvorbu vzdělávacího obsahu v přípravné třídě. [14. 8. 2007] On-line verze. Dostupné z: <http://www.rvp.cz/clanek/726/1553>

ŠIKULOVÁ, R., BRTNOVÁ-ČEPIČKOVÁ, I. Posilování kompetencí učitelů přípravných tříd. In sborník česko-slovenských pedagogicko-psychologických studií „Klíčové kompetence jako způsob myšlení o vzdělávání v preprimární a primární edukaci“ Ústí nad Labem. PF UJEP, 2010, s. 22-34. ISBN 978-80-7414-220-8.

Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky. [on-line] Dostupné z WWW: <http://www.msmt.cz>.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů. [on-line] Dostupné z WWW: <http://www.msmt.cz>.

Přehled realizovaných výdajů

a) Stipendium (celkem 6 000,- Kč)

Za práci na výzkumu (příprava dotazníku, jejich distribuce a společné zpracování výsledků včetně zpracování příspěvku do Media4u Magazine) odměna studentům:

Aleně Nývltové, Markétě Poláčkové a Janě Sarauerové ve výši celkem **6 000,- Kč**

b) Materiální náklady (celkem 2 400,- Kč – z toho 1 200,- Kč převedeno z konferenčního poplatku na spotřební materiál – povoleno dne 29. 9. 2010)

Převážná část spotřebního materiálu byl kancelářský papír potřebný pro dotazníky.

Kancelářský papír, desky, hřebety, záložky **2 410,12 Kč**

c) USB flash paměť (8 GB)

(pro přenos a zálohování dat)

590,00 Kč

Celkem realizované výdaje

9 000,12 Kč

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Dotazník pro rodiče

Příloha č. 2 - Příspěvek v *Media 4u Magazine* 2/2010

Příloha č. 3 - Výpis z OBD - výsledky publikační činnosti podpořené projektem

Příloha č. 4 - Příspěvek v *Media 4u Magazine 4/2010*

Vyúčtování

Příloha č. 5 – Výsledovka po účtech s pohyby

(výpis z Magionu – pracoviště 01240, zakázka 2115, činnost 1210)

.....

Podpis

Dne 21.12.2010